

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

26 август 2021 година

ПЪРВИ МОДУЛ (60 минути)

Отговорите на задачите от 1. до 30. включително отбелязвайте в листа за отговори.

1. В кой ред е допусната правописна грешка?

- А) четяща, висяща, водеща
- Б) удивление, удобрение, оживление
- В) грейка, линейка, героичен
- Г) закърпвам, завързвам, скръбен

2. В кой ред е допусната правописна грешка?

- А) биограф, шкаф, горделив
- Б) прагчета, флагчета, дробчета
- В) честни, властни, извесни
- Г) сгушен, сгрявам, здрависвам

3. В кое изречение НЕ е допусната правописна грешка?

- А) Воената академия „Г. С. Раковски“ откри новата учебна година.
- Б) В сайта ще прочетете актуалните новини за азиатските пазари.
- В) За панталоните ще ми трябват няколко закачалки със щипки.
- Г) Ръководителят на екипа ще подготви цялата документация.

4. В кое изречение е допусната правописна грешка?

- А) Встрани от пътя тихо шумоляха узрелите жълти жита.
- Б) Недоумявам защо се държиш по този начин с хората.
- В) Новата фитнес-зала ще отвори врати тази седмица.
- Г) Концертът рецитал ще се проведе с благотворителна цел.

5. В кое изречение е допусната правописна грешка?

- А) В големите градове се забелязва Възраждане на редица български занаяти.
- Б) Имах уникалната възможност да посетя средновековната крепост край града.
- В) Медиен партньор на събитието ще бъде Българската национална телевизия.
- Г) След дипломирането си той започна работа в Българската академия на науките.

6. В коя от подчертаните думи НЕ е допусната граматична грешка?

В склада имаме над сто сборници (А) със задачи по математика, около петдесет двуезични речници (Б) и десетки учебници (В) по различни предмети. За поръчка можете да се свържете през делничните дни с нашите двама консултанта (Г).

7. В кое изречение е допусната грешка при членуването?

- А) Откриват се редица възможности пред малките и средните предприятия.
- Б) Стройната и красива девойка, която срещнах, е внучката на нашите съседи.
- В) Наградата беше получена от Иван Николов – учителят ни по математика.
- Г) От Министерството на културата съобщиха, че ще съдействат на екипа ни.

8. В кое изречение НЕ е допусната граматична грешка?

- А) Българските и чешки спортисти се класираха за полуфинала.
- Б) Ще пътуваме до Калофер, за да се запознаем с историята на града.
- В) Тичайки в парка, връзката на маратонката му се развърза няколко пъти.
- Г) Победителката прегърна своя треньор и му благодари за подкрепата.

9. В кое изречение е допусната пунктуационна грешка?

- А) Колетът съдържа хранителни продукти, книги и играчки.
- Б) Времето, споделено с любим човек, е истинска благословия.
- В) Изглеждаше изненадан от съобщението, получено по телефона.
- Г) Разбира се аз съм съгласен с направеното предложение.

10. В кое изречение е допусната пунктуационна грешка?

- А) Рибарят седеше в лодката и ту вдигаше поглед към звездното небе, ту се взираше в морската шир.
- Б) Мисълта, че лятото отмина бързо, без да се случи нещо вълнуващо я накара да се натъжи.
- В) За всички колеги отдавна вече е ясно как трябва да се реагира в такава сложна ситуация.
- Г) Коментирам това с тебе не защото ти вярвам безрезервно, а защото си натрупал опит в тази област.

11. В кое изречение НЕ е допусната лексикална грешка?

- А) На срещата се оказа, че е наложително да попитам още редица въпроси.
- Б) Ще ти се обадя малко по-късно, когато съпругата ми преспи детето.
- В) Подвигът на българските опълченци остава неизлечим в паметта на народа.
- Г) Все още обмисляме как да бъде формулирано условието на задачата.

12. В кой ред фразеологичните словосъчетания НЕ са синоними?

- А) треперя над парата – цепя косъма на две
- Б) на две крачки – на една ръка разстояние
- В) нямам ум за пет пари – нямам риза на гърба си
- Г) виря си носа – държа се нависоко

13. От коя творба е следният откъс?

Играе ме един вашенец там, ама тоя път ще му дам да разбере. Няколко пъти го гоня, а все се изплъзва от ръцете ми... Разбрах, че дяволува, и ще го издебна довечера, та ще ме помни... Житцето му ще секвестирам!

- А) „Другоселец“
- Б) „Бай Ганьо“
- В) „Андрешко“
- Г) „Косачи“

14. В кой ред авторът на всички творби е Елисавета Багряна?

- А) „Къщата“, „Вечната“, „Вяра“
- Б) „Кукувица“, „Ралица“, „Задушница“
- В) „Цветарка“, „Потомка“, „Албена“
- Г) „Стихии“, „Кукувица“, „Вечната“

15. Отец Сисой и Станчо Поляка са герои от творби на:

- А) Иван Вазов
- Б) Йордан Йовков
- В) Алеко Константинов
- Г) Елин Пелин

16. Коя от изброените творби НЕ е разказ?

- А) „Серафим“
- Б) „Йохан“
- В) „Мечтатели“
- Г) „Андрешко“

17. В коя творба се представя идеята за независимата и бунтуваща се срещу традициите жена?

- А) „Песента на човека“
- Б) „Кукувица“
- В) „Ралица“
- Г) „До моето първо либе“

18. В кои две творби се откриват мотивите за раздялата и за саможертвата?

- А) „На прощаване“ и „Йохан“
- Б) „Спи езерото; белостволи буки“ и „Две души“
- В) „При Рилския манастир“ и „Вяра“
- Г) „Бай Ганьо“ и „Зимни вечери“

19. Кое твърдение НЕ е вярно?

- А) В романа на Иван Вазов „Под игото“ чрез образа на Бойчо Огнянов е представен възрожденският революционер.
- Б) Романът на Иван Вазов „Под игото“ е реалистично изображение на живота на българите в годините преди Освобождението.
- В) В романа на Иван Вазов „Под игото“ любовта между Рада Госпожина и Бойчо Огнянов е разкрита чрез средствата на сатирата.
- Г) В романа на Иван Вазов „Под игото“ е представена подготовката на Априлското въстание.

20. В коя творба се откриват елементи на диаволизма?

- А) „Къщата“
- Б) „Cis moll“
- В) „Йохан“
- Г) „История“

21. Кой момент от повестта „Гераците“ се определя като завръзка?

- А) кражбата на парите на стария Герак
- Б) отсичането на бора
- В) смъртта на баба Марга
- Г) смъртта на Елка

22. Какво е подчертаното изразно средство?

Ситен дъжд непрестанно ръми и рони последните жълти листа на оголелите тополи, които стърчат край старата черквица, печални и тъжни като вдовици.

- А) литота
- Б) сравнение
- В) епитет
- Г) гротеска

Прочетете двата текста и изпълнете задачите към тях (от 23. до 30. включително).

ТЕКСТ 1

Чл. 1. (1) С **наредбата** се определят изискванията към бутилираните натурални минерални, изворни и трапезни води, предназначени за питейни цели, условията и редът за използване на методите за обработка на натуралните минерални и изворни води и за внос на минерални води. (...)

Чл. 2. (2) Видовете бутилирани води са:

1. „натурална минерална вода“ – минерална вода, която произхожда от находище на минерална вода, добива се от един или повече естествени извори или изкуствено изградени водоизточници, има строго определен и постоянен дебит, температура, минерален състав, съдържание на микроелементи и други компоненти (...);
2. „изворна вода“ – вода, която произхожда от дълбоко разположен воден хоризонт, който не е находище на минерална вода (...);
3. „трапезна вода“ – всяка вода от подземен или повърхностен водоизточник, третирана или нетретирана, която отговаря на изискванията за качеството на водата (...);
4. „натурална минерална вода – естествено газирана“ – минерална вода, която в природното си състояние съдържа въглероден диоксид (...);

Чл. 4. Бутилиране и пускане на пазара на натурална минерална вода, добита на територията на Република България, се извършва, при условие че са спазени следните изисквания:

1. минералната вода е определена като такава по реда на Закона за водите; (...)
4. водоизточниците и съоръженията за транспортиране и съхраняване на минералната вода отговарят на действащите санитарно-технически изисквания (...).

ТЕКСТ 2

Водата, която още при добиването си съдържа минерали или други разтворими вещества (соли, серни съединения, газове), наричаме *минерална вода*. Тези вещества променят нейния вкус и ѝ придават **терапевтични** свойства. В Южна България преобладават естествените находища на минерални извори, а в Северна България минералната вода се добива чрез сондаж. Според температурата си минералните води биват студени (до 37 градуса – температурата на човешкото тяло), топли (от 37 до 60 градуса) и горещи (над 60 градуса). В Северна България преобладават студените, а в Южна България – топлите и горещите (хипертермалните) води.

Лечебните качества на българските минерални води са били познати още в дълбока древност. Българските минерални води са със слаба, със средна или със силна

минерализация. За питейно балнеолечение се прилагат при бъбречни, стомашни, чернодробни, ендокринни заболявания и при хронични интоксикации. Минералната вода е особено полезна за хората, които се занимават с активна физическа дейност. **Експерти** препоръчват на всеки 15 минути спортуващите да отпиват по малко минерална вода. По този начин се компенсира загубата на витамини и минерални соли, която е вследствие на потенето, и се намаляват **предпоставките** за възникване на крампи. Температурата на водата е най-добре да бъде в рамките на 10 – 15 градуса.

Препоръчва се редуване на минералната вода с чешмяна вода, за да се балансира минерализацията в организма. Най-добрият вариант си остава обаче консумацията на води със слаба минерализация да бъде по 1,5 – 2 литра всекидневно. Българските води със слаба минерализация не съдържат минерални вещества, които да се натрупват в организма и да оказват **токсично** въздействие. Поради това тези води могат да се употребяват без прекъсване и смяна.

23. От коя сфера на общуване е Текст 1?

- А) от медийната сфера
- Б) от научната сфера
- В) от битовата сфера
- Г) от институционалната сфера

24. Каква функция изпълнява Текст 1?

- А) Регламентира определени изисквания към бутилираните води.
- Б) Дава подробни инструкции за добив на питейна вода в страната.
- В) Урежда изискванията за добив на чешмяна вода за питейни нужди.
- Г) Рекламира използването на бутилирани минерални води.

25. Думата *наредба*, използвана в Текст 1, е:

- А) езикова единица от уличния жаргон
- Б) езикова единица от юридическата лексика
- В) експресивно натоварена езикова единица
- Г) езикова единица от териториален диалект

26. Кое от посочените твърдения НЕ е вярно според Текст 1?

- А) Само два вида бутилирани води съдържат в названието си определението „минерална“.
- Б) Съществуват определени изисквания, които уреждат вноса на бутилираната минерална вода.
- В) Трапезната вода, която се бутилира за питейни цели, се добива само от повърхностни източници.
- Г) Съоръженията за транспортиране трябва да са съобразени с действащите санитарно-технически изисквания.

27. От коя сфера на общуване е Текст 2?

- А) от институционалната сфера
- Б) от научната сфера
- В) от естетическата сфера
- Г) от битовата сфера

28. В Текст 2 се съдържа:

- А) информация за ползи от консумацията на минералната вода
- Б) анализ на веществата в състава на минералната вода
- В) регламентация за температурата на водата в минералните извори
- Г) описание на условията за консумация на бутилирана минерална вода

29. В кой ред срещу съответната дума, използвана в Текст 2, НЕ е посочен неин синоним?

- А) терапевтични – температурни
- Б) експерти – специалисти
- В) предпоставките – условията
- Г) токсично – отровно

30. Кое от посочените твърдения е вярно според Текст 2?

- А) В Северна България преобладават естествените находища на минерални извори.
- Б) С изпотяването при физическа активност се губят важни за организма минерални соли, които могат да се възстановят чрез консумация на минерална вода.
- В) Редуването на студена с топла минерална вода е полезно, тъй като така се постига баланс на минерализацията в организма.
- Г) Консумацията на минерални води провокира бъбречни, стомашни, чернодробни, ендокринни заболявания.